

3ο Επιστημονικό Forum για τη Μείωση της Διακινδύνευσης
από Καταστροφές στην Ελλάδα - HDRRF

ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ
ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ ΣΕ ΚΑΤΟΙΚΗΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

5-6/3/2020

Κίμων Χατζημπίρος

Ομότιμος Καθηγητής ΕΜΠ

k.hadjibiros@hydro.ntua.gr

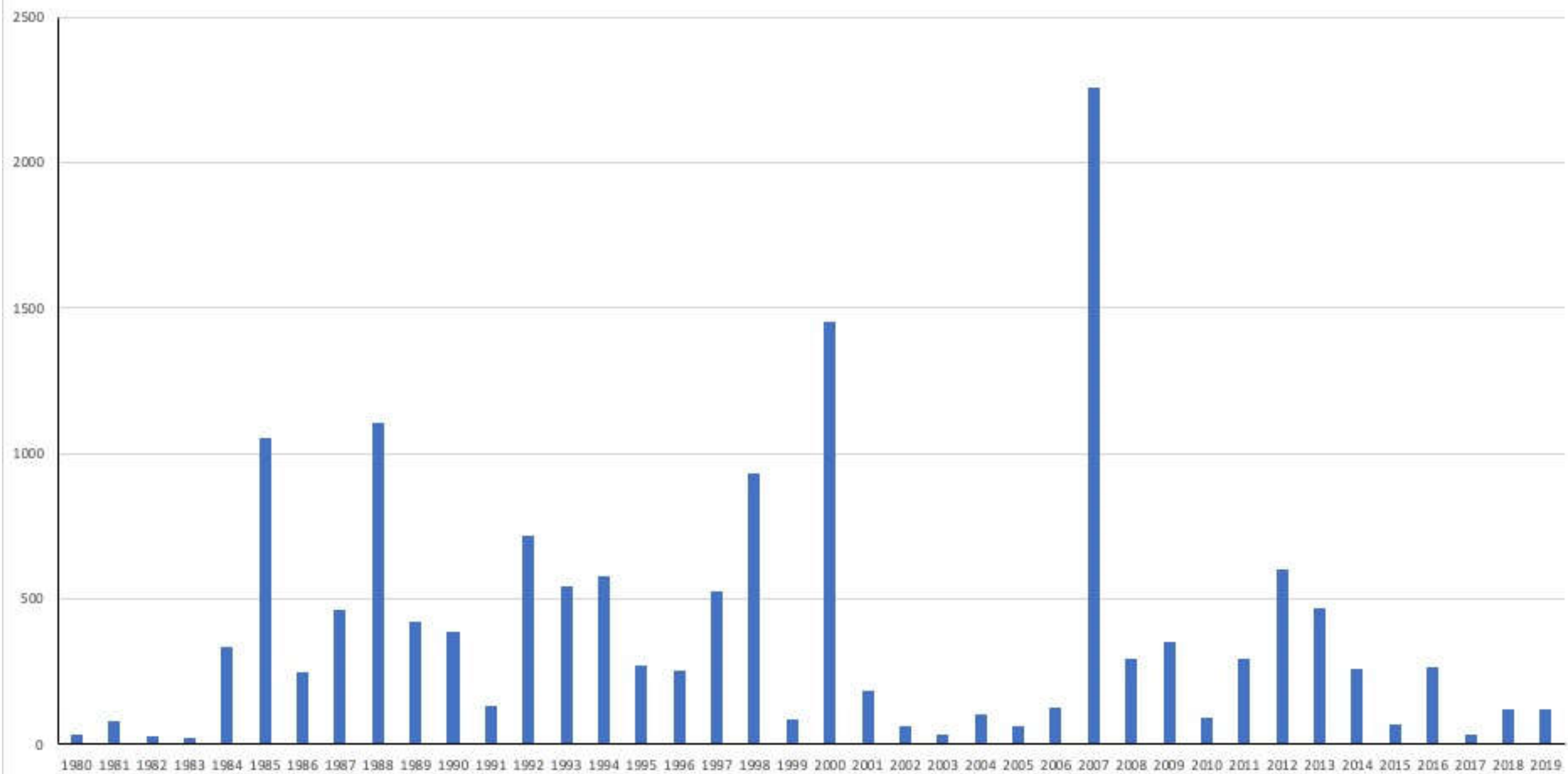
Μπορεί να επαναληφθεί ή να προληφθεί το Μάτι;

Επιφάνεια με φυσική βλάστηση στην Ελλάδα

- Δάση 25%
- Θαμνώνες μακίας 24%
- Φρύγανα και χορτολίβαδα 11%
- Συνολικά 60% της χερσαίας έκτασης της χώρας

Καμμένες δασικές εκτάσεις/έτος (χιλιάδες στρέμματα)

Πότε οι μεγαλύτερες πυρκαγιές στην Ελλάδα;

- 1985: 1.054.500 στρέμματα
 - 1988: 1.105.010 »
 - 2000: 1.450.330 »
 - 2007: 2.257.340 »
 - 2018: 120.660 »
-
- Ανθρώπινες απώλειες:
 - 2007: 84 θύματα
 - 2018: 102 »

Εύφλεκτα δάση χαλεπίου και τραχείας πεύκης

- Λίγο πάνω από 5.000.000 στρέμματα (4% της χερσαίας έκτασης)
- Συναντώνται σε υψόμετρο 0-600 μέτρων, ως επί το πλείστον σε παράκτιες ζώνες και νησιά
- Διαφέρουν από τα ορεινά δάση (μαύρα πεύκα και άλλα κωνοφόρα, βλάστηση οικολογικά ώριμη)
- Εκτείνονται συχνά γύρω από αστικά κέντρα ή τουριστικές περιοχές

Pinus halepensis και Pinus brutia: θερμόφιλα

- Προσαρμοσμένα στην πυρκαγιά, όχι μόνο την αντέχουν, αλλά την «επιθυμούν»
- Οι σπόροι τους ευνοούνται από την φωτιά και φυτρώνουν πρώτοι μετά
- Ο ανταγωνισμός είναι κυρίαρχη αλληλεπίδραση που καθορίζει την σύνθεση της βλάστησης ενός οικοσυστήματος
- Βελανιδιές, χαρουπιές κ.α. (όχι πεύκα) αποτελούσαν ώριμη φυσική βλάστηση
- Μέσω της πυρκαγιάς, τα πεύκα κέρδισαν στον ανταγωνισμό
- Με την φωτιά, εξουδετερώνουν τα άλλα είδη που, υπό ομαλές συνθήκες, θα φύτρωναν στον ίδιο χώρο και θα διαμόρφωναν την ώριμη βλάστηση
- Όταν εγκαταστάθηκε ο άνθρωπος, έκαψε το δάσος πολλές φορές, ευνοώντας την επικράτηση των πεύκων εις βάρος των άλλων δασικών ειδών

23/7/2018: Μάτι, μια ακραία περίπτωση

- Συνήθως, αν και η οικολογική ζημιά από την πυρκαγιά είναι μεγάλη, οι απώλειες ανθρώπων και οι καταστροφές περιουσιών είναι περιορισμένες
- Μάτι: εξαιρετική συγκέντρωση εύφλεκτων ψηλών δένδρων και κατοικιών σε μικρή έκταση και με δύσκολη διαφυγή, τουλάχιστον 102 θάνατοι, πολλά σπίτια καταστράφηκαν ολοσχερώς ή έπαθαν ζημιές
- Αλλά ανάλογες ειδικές περιπτώσεις υπάρχουν σε πολλές περιοχές (Αττική, νησιά, Χαλκιδική, Πελοπόννησος κ.λπ.)
- Ακόμα και αν οι δυνατότητες διαφυγής μεγαλύτερες, η οργάνωση της αντιμετώπισης καλύτερη και γίνουν λιγότερα τραγικά λάθη, η διακινδύνευση ανθρώπων και περιουσιών θα είναι υψηλή
- Οι εγκατεστημένες δομές (οικόπεδα, δρόμοι, αυθαιρεσίες κ.α.) κάνουν μη ρεαλιστική μια πολεοδομική αντιμετώπιση

Ένα ευρύ πρόγραμμα αλλαγής της βλάστησης

- Το πευκοδάσος κάποτε θα καεί, ανεξαρτήτως μέτρων προστασίας
- Μια παραθεριστική δασωμένη περιοχή θα καεί καλοκαίρι, δηλαδή όταν κατοικείται
- Η συμβίωση ανθρώπου και εύφλεκτου πεύκου επικίνδυνη
- Για δραστική μείωση της διακινδύνευσης, μια μόνη προληπτική ενέργεια : επαναφορά ώριμης φυσικής βλάστησης=> αντικατάσταση πεύκων με είδη πιο ανθεκτικά στην φωτιά
- Ιθαγενή, λιγότερο πυρόφιλα, υπήρχαν παλιά στην περιοχή και ταιριάζουν στα οικοσυστήματα (βελανιδιές, χαρουπιές...). Επίσης, υδροχαρή (λεύκες, πλατάνια...)
- Ξενικά: φυλλοβόλα ή αειθαλή (ψευδακακία, βραχυχίτων κ.α.)

Αποτελεσματική μείωση διακινδύνευσης

- Δημιουργία διαχωριστικής ζώνης μεταξύ των καυσίμων υλικών που κάνουν μια πυρκαγιά να συνεχίζει να καίει
- Αμυντικός χώρος με περιφερειακή ζώνη πλάτους τουλάχιστον 10 μέτρων γύρω από το σπίτι
- Επεμβάσεις στη βλάστηση σε ακτίνα 60–100 μέτρων γύρω από το σπίτι
- Επειδή συνήθως μικρές ιδιοκτησίες=> πλήρης αντικατάσταση των εύφλεκτων δένδρων (κυρίως πεύκων) σε όλες τις ιδιοκτησίες

Πρόγραμμα εφαρμογής

- Επείγουσα απογραφή και χαρτογράφηση των πευκόφυτων κατοικημένων περιοχών
- Ταχεία εκτίμηση του βαθμού διακινδύνευσης κάθε περιοχής
- Νομοθετικό εργαλείο για την υποχρεωτική συνεργασία των ιδιοκτητών ή κατοίκων στην άμεση αντικατάσταση της βλάστησης και απαγόρευση φυτεύσεων (ή αναδασώσεων) πεύκων σε επικίνδυνες κατοικημένες περιοχές
- Καθορισμός προτεραιοτήτων επέμβασης, ταχείες μελέτες αλλαγής βλάστησης σε ιδιωτικούς και δημόσιους χώρους

Ουκ εα με καθεύδειν ο εις το Μάτι όλεθρος

